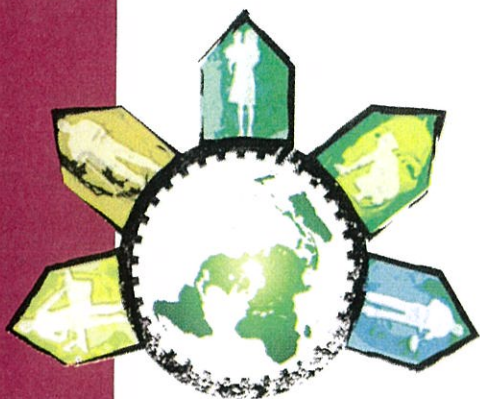

International
Labour
Office
Geneva

Sinapol/Asimbliya No. 189 Nagakabagay nga Palangitan-an Para sa mga Kabulig sa Puluy-an

Ang pagpamugon sa puluy-an isa ka palangitan-an. Ang mga kabulig katulad sang iban nga mamumugon, may kinamatarong sa isa ka nagakabagay nga palangitan-an.

Sadtong 16 sang Hunyo 2011, gin pakamaayo sang International Labor Organization ang isa ka Sinapol natuhoy sa isa ka nagakabagay nga palangitan-an para sa isa ka kabulig sa puluy-an, nga kilala man bilang Domestic Workers Convention 2011 (no. 189).

Ano ang Sinapol No. 189?

Ano bala ang Sinapol sang ILO?

Isa ini ka kasugtanan nga ginpahanugutan sang International Labor Conference, nga ginatambungan sang mga tinugyanan sang gobyerno, mga mamumugon kag mga tag-iya sang ulubrahan nga nagagikan sa 183 ka estado/pungsod nga katapo sang ILO.

Ano ang kaundan sining Sinapol No. 189?

Ginapanugyan sang Sinapol no. 189 ang mga pat-od nga pagpangapin sa isa ka kabulig sa puluy-an. Ginapahayag diri ang mga nagapanguna nga kinamatarong kag pagsulundan kag kinahanglan sang estado ang maghimo sang nagakaigu nga mga tikang agod mahatagan sang isa ka nagakabagay nga palangitan-an ang mga kabulig sa puluy-an.

Ano ang buot silingon sang pagratipika sang isa ka pungsod sang isa ka Sinapol?

Kon ratipikahon sang isa ka pungsod ang isa ka Sinapol dapat pormal nga magpanindugan ang gobyerno sa pagpatuman sang mga kaundan nga nahisugtan suno sa Sinapol kag ang masunson

nga pagpahibalo sa ILO sang anuman nga nahimo nga mga pagbag-o.

Rekomendasyon No. 201 – Ano ang kahilabtanang sini sa Sinapol?

Ang Domestic Workers Recommendation No. 201 nga ginhisugtan sang International Labor Conference sadtong 2011, nagapabakod sang Sinapol No. 189. Di kasubong sang Sinapol, ang Rekomendasyon 201 indi na mahimo bag-uho pa. Ang Rekomendasyon nagahatag sang mga pahito o paagi natuhoy sa posibleng legal nga mga tikang sa pagpatuman sang mga kinamatarong kag mga prinsipyo nga nasaad sa Sinapol.

Paano ang pagpatuman sang kaundan sang Sinapol?

Mahimo ipatuman ang mga ginkasugtan sa Sinapol paagi sa pagpasangkad sang mga hagna, mga kasuguan kag mga pagsulundan ukon pagdihon sang mga bag-o kag pat-od nga mga pamaagi para sa mga kabulig sa puluy-an. Mahimo man nga isulong ang iban pa nga mga tikang nga nasaad sa sini nga Sinapol kon kinahanglan.

Sin-o ang mangin benepisyaro sining Sinapol 189?

Sa pagpatuman sang Sinapol, dapat bala konsultahon ang mga mamumugon kag mga amo o mga ginatrabahuan?

Ang mga probisyon sang Sinapol dapat ipatuman pagkatapos sang konsultasyon halin sa mga tiglawas sang talapuanan sang mga kabulig (trabahador, obrero or mamumugon) kag talapuanan sang mga amo o ginatrabahuan. (Article 18)

Dugang pa sini, ginapangayo sang Sinapol nga ang gobyerno magkonsulta sa mga tiglawas sang talapuanan, sa mga trabahador kag mga amo o ginatrabahuan, mga kabulig sa puluy-an, kag talapuanan nga nagatiglawas sa mga amo o ginatrabahuan sa apat ka kategoriya : (1) pagkilala sa kategoriya sang mga kabulig nga wala nalakip sa Sinapol ; (2) mga tikang natuhoy sa katalagman sa trabaho kag ikaayong lawas ; (3) mga tikang sa seguridad pangkatilingban, kag (4) mga tikang sa pagpangapin sa mga kabulig gikan sa pang-abuso sang mga pribadong ahensiya nga ginatrabahuan. (Articles 2, 13 & 15)

Ano ang himuon sang mga kabulig sa puluy-an para maagum ang pagpangapin/pagpangamlig nga ginsaad sa Sinapol 189?

Ginapamatud-an sang Sinapol 189 ang mga sadsaran nga kinamatarong sang mga kabulig sa puluy-an. Ginapahamtang sini ang nagaka-dapat nga pag-sulundan para sa mga kabulig sa puluy-an.

Kinamatarong sang mga kabulig sa puluy-an:

- magplano kag magtukud sang hubon nga magbinuligay sa pagpabakod kag pagpatuman sa mga ginkasugtan sa Sinapol sang tagsa-tagsa ka gobyerno.

- magamit ang mga probisyon sang Sinapol kag sang Rekomendasyon nga maimpluwensya ang mga pagbag-o sa mga layi/kasuguan agod mapauswag ang palangitan-an kag kabuhian sang mga kabulig sa puluy-an, wala sapayan kon ang pungsod nga ila ginatrabahuan may mabakod nga Sinapol no. 139 o wala.

Ano ang kinaandan nga talaksan/pinakanubo nga talaksan ang nahisugtan sa Sinapol No. 189 para sa mga kabulig sa puluy-an?

Mga Nagapanguna nga kinamatarong sang mga kabulig sa puluy-an

- Pagpatin-ad kag pagpangapin sang kinamatarong sang tanan nga kabulig sa puluy-an (Preamble; Article 3)

- Pagtahod kag pagpangapin sa mga nagapanguna nga pagsulundan kag kinamatarong sa trabaho

- a) kahilwayan sa pagtukod sang isa ka talapuanan kag ang epektibo nga pagkilala sa ginkasugtan sang hubon

- b) pagdula sang anuman nga sahi sang pakusog nga pagtrabaho

- c) pagdula sang pagpatrabaho sa mga minor de edad

- d) pagdula sang diskriminasyon sa ginatrabahuan kag palangitan-an (Articles 3, 4, 11)

- Mabakod nga pagpamatok sa anuman nga sahi sang pang-abuso, pagpakahuya kag kakahasan

- Matarung nga kasugtanan sa ginatra-

bahuan kag nagakaigu nga pagsinalayo

Impormasyon sa mga natalana nga Kasugtanan sa Palangitan-an/Palamugnan

- Dapat ipahibalo sa mga kabulig ang nga talaksan kag kahimtangan sa pagtrabaho sa isa ka paagi nga mahapos kag madali maintindihan nga kasulatan (Article 7).

Oras sang Pagtrabaho

- Mga tikang para sa patas nga pagtrabaho sang mga kabulig sa puluy-an kag tanan nga mamumugon suno sa nakaugalian nga oras sang pagtabaho, bayad para sa overtime o pagtrabaho nga lampas sa oras, oras sang pahuway, adlawan o semanal, kag bayad sa annual leave o tuigan nga pahuway (Article 10).

- Semanal nga pahuway para sa 24 oras sang padayon nga pagtrabaho (Article 10).

- Pagsulundan sa "stand-by-hours" (mga oras nga ang kabulig indi hilway sa pagpahuway ukon sa pagpauli suno sa ila gusto sa baylo dapat sila maghulat sa pagtuman sa ano man nga isugo o ipaobra sa ila (Article 10).

Pagbayad

- Nagakaigu nga bayad pareho sang sa iban nga mga manumugon (Article 11).

- Tingob nga bayad sang suhol sa mamumugon sa kinaandan nga lang-at nga indi magdugay sa isa ka bulan. Mahimo ang pagbayad paagi sa tseke o pagdeposito sa bangko suno sa naka-hisugtan o pahanugot halin sa mamumugon.

- Ang pagbayad paagi sa iban nga bagay (in kind) ginapahanugutan sa tatlo ka kondisyon: kabahin lamang sang kabilugan nga suhol; ang pagbayad sang kuwarta nagakadapat kag nagakaigo; ang pagbayad paagi sa mga bagay o serbisyo nga magamit kag mapuslanon sa mga mamumugon. Na-

gakahulugan nga ang mga uniporme o mga galamiton sa pagpangapin sa kaugalingon sa oras sang trabaho, indi mahimo pabayaran sa mga trabahador o mamumugon (Article 15).

- Ang mga balayran nga ginasukot sang mga pribado nga ahensya sang palamugnan indi pag-ibuhin sa ila suhol (Article 15).

Palangitan-on nga hilway sa katalagman kag ikaayong lawas

- Kinamatarong sa isa ka palamugnan nga hilway sa katalagman kag matinlo nga palibot para sa ikaayong lawas.

- May mga pagsulundan para sa kaluwasan kag ikaayong lawas sang mga mamumugon (Article 13).

Pag-amlig sa Pagsinalayo

- Pagpangambig sa pagsinalayo kalakip ang benepisyo sa mga nagamabdos (Article 14).

- Mga kasugtanan nga indi madehado kag lamang nagakadapat sa halos tanan nga mamumugon ukon kabulig (Article 14).

Pagsulundan Tuhoy sa mga Minor de edad nga kabulig

- Kinahanglan ang pat-od nga edad para mangin kabulig sa puluy-an.

- Sa mga kabulig nga naga edad 15 ka tuig pero indi magnubo sa 18 ka tuig – ang ila ubra indi dapat mangin sablag sa ila pagtuon ukon mangin upang sa kahigayunan nga mapadayon ang pagtuon ukon sa paghanas bokasyonal (Article 4).

Mga Pagsulundan para sa mga live-in nga kabulig ukon mga kabulig nga nagapuyo sa ila ginatrabahuan

- Pangkinaugalingon nga pagsinalayo sang mga kabulig (Article 6).

- Hilway sa kasugtanan nga magpuyo o indi sa iya ginatrabahuan ukon mangin amo o agalon (Article 9).

Sinapol/Asimbliya No. 189

- Wala sang anuman nga salabton nga magpabilin sa puluy-an o sa sin-o man nga katapo sang panimalay sa adlaw sang ila pagpahuway o bakasyon (Article 9).
- Kinamatarong sa pagtago sang ila mga personal nga kasulatan kag pa-peles sa pagpanakayon (Article 9).
- Pagsulundan natuhoy sa "stand-by-hours" (Article 10).

Mga Pagsulundan para sa mga kabulig nga nagatrabaho sa iban nga pungsod o pangayaw nga kabulig

- Isa ka kasulatan o kontrata nga pagatumanon sa pungsod nga pagatrabahuan (pungsod nga ginapamugnan), ukon isa ka kontrata sang ginatanyag nga trabaho, sa wala pa makatulak padulong sa pungsod nga palamugnan (Article 8).
- Isa ka maathag nga kasulatan sa diin ang mga kabulig sa puluy-an may kinamatarong nga papaulion pagkatapos sang ila kontrata (Article 8).
- Pagpangapin sa mga kabulig sa puluy-an batok sa mga kinabatasang pang-abuso sang mga pribadong ahensya sang palamugnan (Article 15).
- Pag-ugyonanay sang mga pungsod nga nagapadala kag ginapadalhan para masiguro ang mabungahon nga pagpatuman sa mga probisyon sang Sinapol para sa mga pangayaw nga kabulig sa puluy-an (Article 8).

Pribadong Ahensya sang Palangitan-an/ Palamugnan

Mga tikang nga dapat talupangdon (Article 15)

- Kontrol sa pagpadalagan sang mga pribado nga ahensya sang palamugnan.
 - Masaligan nga makinarya para sa imbestigasyon sa reklamo sang mga kabulig sa puluy-an.
 - Paghatag sang nagakaigo nga pagpangapin sa mga kabulig sa puluy-an sa pagpamatok sa mga pag-abuso, sa pakikipag-ugyon sang iban nga katapu nga nagakinahanglan.
 - Pagpakamaayo sa mga kasugtanan bilateral, rehiyonal, ukon multilateral para mapamatukan ang mga pag-abuso kag madaya nga kinabatasan.
- ### **Paghusay sang mga gumuntang, reklamo kag pagpatuman**
- Mabungahon nga pagpalapit sa korte, sa hukuman kag iban pa nga talatapan sa paghusay sang mga gumuntang kalakip ang tanan nga talatapan nga mahimo reklamuhan.
 - Mga talalupangdan nga tikang para sa isa ka masaligan nga pagpatuman suno sa layi sang pungsod sa pag-amlig sa mga kabulig sang puluy-on, kalakip ang mga tikang sa pag-inspeksyon sa trabaho. Ginakilala sang Sinapol nga kinahanglanon sang mga kabulig sa puluy-an ang timbang nga kinamatarong sa pagpangamlig kag kinamatarong nga mag-sipak sa iban nga katapu sang panimalay (Article 17).

Full text of Convention No. 189 is available at:
<http://www.ilo.org/ilolex/english/convdisp1.htm>

Full text of Recommendation No. 201 is available at:
<http://www.org/ilolex/english/recdisp1.htm>

For more information contact the nearest International Labour Office in your country or region
or the Department of Labor and Employment-Labor Communications Office
www.dole_lco@yahoo.com • Tel. No. 527-8000
Like us on facebook@ISupportKasambahay

Conditions of Work and Employment Programme (Travail)
Social Protection Sector
Route des Morillons 4
CH-1211 Geneva 22, Switzerland

Tel +41 22 799 67 54
Fax +44 22 799 84 51
travail@ilo.org
www.ilo.org/travail